

Steffen Popp

Trag jedne seoske priče

Prevela: Sabine Marić

Rano jutro, hod po svjetlucavom polju. Kroz lebdeću maglu zaroniti u šumu stabala, slijediti zaleđene tokove potoka, približavati se kotlinama, penjati se tjesnacima, u susret vrhovima. Odavno markirane osmatračnice, progutane od stabala. To nije tvoja priča – nego ona jednog naselja, jednog divljeg hrčka koji se više ne budi u svom brlogu nakon mjeseci sna pod snijegom. Ukočenost, bistra i hladna. Udaljeni zvuk sjekire.

Unutarnje svijetlo; ljudi koji navodno ne žive od ničeg drugog. Tebe to iscrpljuje. No samo u slučaju da toga ima. Cordelia i Berthold dijele tu perspektivu, a Dirk je ignorira. Na zadnjem sjedalu Dirka Golfa: automobil pripada ignorantu, ne možeš ga samo tako izbaciti. Na unutarnjem ogledalu ljuljaju se izbljedjelo mirisno drveće i trol gomoljasta nosa koji Bertholda čine zamišljenim.

Zaustavljeni kadar na području izvora. Seoske kuće, sjenici, garaže na obronku, otkrivaju materijalnu bijedu, tehničko neznanje. Pokreti glava iza zavjesa, Cordelia ne može prepoznati u kakvom je obliku nešto poput socijalizma ovdje postojalo. U ovoj regiji izrađivali su se prototipovi njemačkih vrtnih patuljaka.

Socijalizam nikad neće biti shvaćen. Dirk: Kao dijete imao sam knjigu koja je objašnjavala kako funkcionira sat – crvenu slikovnicu iz pedesetih iz koje je moja majka naučila čitati sat, iako ne i vrijeme. Ona je pokazivala radni dan uzorne socijalističke obitelji: vedar, funkcionalan, lebdeći Bauhaus svijet. Nema sukoba, nema smeća, samo poneka neprilika, namreškana površina koja se

izravna na poledini. To mu se sviđalo. Djeca su imala taj instinkt – sve mora biti u nekom redu ili se mora dovesti u red.

Tvoja građanska svijest na zadnjem sjedalu, zanesena olupina, kentaur. Cordelia vidi sove, njihove izrazito okretljive glave, oči u bezvremenskoj tmuni. Njihov lebdeći let, lom krhkih kostiju u tom letu. Nevjerojatna mekoća sovine kože kojom je jedan preparator prešao preko njezine ruke kao da se radi o lutki.

Dirk ugleda knjigu o satu.

Neuspjeli spomenici stižu do Bertholda. U selu su to tvorničke zgrade: kompleks od prepečene opeke iz utemeljiteljskog doba, pretvoren u turistički centar; blok iz poslijeratnih godina, zakovan daskama, s ruševnim krovom, mrtvim očima. Prozore smatrati očima, Bertholdu se čini promašenim, no i podatak da se tamo iza, uz stakla za naočale i rendgenske cijevi neko vrijeme izrađivalo i staklene oči, neće tim, od blata mutnim i djelomično napuknutim oknima podariti pogled. S druge strane, predmeti počnu zuriti u tebe ako ih zamisliš kao oči, u Bertholdovom slučaju to su prozori u njegovu unutrašnjost. Prva rendgenska cijev izrađena je 1896, navodno prva na svijetu – još prije Röntgena, pretpostavlja Berthold, koji u muzejskom dućanu kupuje stakleni pritiskivač pisama u obliku golemog šnaucera za prijatelja uzgajivača pasa iz Konstanza.

Razmišljati o tom predmetu. Često si nailazio na pritiskivače pisama, potkove, riječni šljunak, slani perec – samo su u dva slučaja ti predmeti nešto pritiskivali, jedanput onu ionako stabilnu hrpu zaplijenjenih ikona kod sirijske carine, a jedanput doista pisma, i to kod tete u Krefeldu koja ti je uvijek željela gurati domaće slatkiše u usta. Čak i ako je bilo riječ samo o računima, bankovnim ispisima, smisao pritiskivača bio je ispunjen – magazin jedne Berette, nemam pojma otkud joj, a na granici sa Sirijom riječ je bila o kosti donje čeljusti jednog

magarca. Tvoje zadovoljstvo tom slikom. Magarac se ne odupire, ravnodušno za to predaje jedan dio svoj glave.

*

Selo ima krila, sjedi na gorskom hrptu poput vampira. Noću prelijeće šume, golemu crninu, s malim svjetlosnim otocima, svjetlucajućim okruglim lampama. Vlastiti kozmos – zamišljen Mliječni put u kojem stojiš s tenisicama. Ne mari za tvoje ideje, njegov plijen je život. Cordelia odbacuje sveprisutno starenje, nanizam, stabiliziranje u lijepi snijeg koji se pretvara u bljuzgavicu dokle seže toplina njezina tijela. Nesretna Bertholdova cjevanica vidi se na slici.

Osobite građevine: zgrade šumarske uprave sa šiljastim zabatima i zimski bungalovi građana na rubu sela, u blizini šume. Od vjetra nagnute bjelogorice na livadama tik do sela, na jednoj leži Dirk zavaljen u sofu prekrivenu cvjetovima. Na jednoj se gomilaju dijelovi električnih ograda i napajališta za šarena goveda koja ljeti pasu po obroncima. Na jednoj se čuje rika pijanih koji noću pucaju na divlje svinje i sudaraju se s jelenima. Dirk: Ono što selo pjeva, što stvara u kakofoniji opijenosti, sukoba i boli. Čini ti se da razabireš izjave zatečenih stanovnika šume.

Osobite građevine: Napušteno radničko odmaralište na podnožju Rübensteina. Propadajuće kolibe u kojima su rusko-njemački iseljenici čekali raspodjelu po gradovima, a kasnije azilanti ishod svojih sudbenih procesa. Preskladišteni, a i šuma djeluje poput izdvojenog skladišta dok se Berthold i Cordelia, nalik nekadašnjim lovcima na krznaše ili krznašima, šeću njome, i poput raketa probijaju njezino tijelo prokrčeno olujama i nerazboritim iskorištavanjem.

Potruga za seljanima: Žena sa šiškama snažno korača snijegom koji joj seže do koljena, njezin patuljasti terijer vuče se za njom na uzici nakon neuspjelih skokova. Žao joj je mnogih malih stvorenja iz prirode jer ih ljudi zgaze. Puno jada pod krovom ove glave pretpostavlja Berthold. Budući da studira sociologiju ne može donijeti bolju dijagnozu. Terijer, mješanac koji je barem djelomično terijer. Nisi znao da krzno može požutjeti. Ova životinja je nekoć bila bijela. Laje, odnosno cvili u prazno. Ona je vezana za psa. On, iako se davi, gleda pun optimizma – upakiran u čupavi vuneni prslučić.

Potruga za seljanima: Umirovljeni profesor četkom riba popločani pod svoje kuhinje. Ruka koja je nekoć krckala orahe, sada je gotovo bez kostiju, puka studija slučaja artroze od žila, mišića, ponešto hrskavice te navika. Cordelia ugleda ružni luster, a ispod njega ferro kazete (Telemann, Händel), neupotrebljive laptope, a na njima prašina od kućnih biljaka i tragovi kućnih pauka.

Prikaz nadlanice tužne ruke: zgnječena koža koja oblikuje bore pokazuje manjak tekućine. To je starim ljudima uostalom svejedno. *Druže, ujedinito se!* na tonskom zapisu kraj ulaza u jednu klaonicu. To je daleka prošlost. Farmaceutska istraživanja za vojsku. Pro bono ljetni kamp za epileptičnu djecu. Uvođenje kapilare u žučni mjehur pokusnog štakora, u to vrijeme neoboreni rekord od dvanaest sekundi. Berthold plijeni još anegdota iz doba socijalizma. U pozadini blista golema crnoplava Bollhagen vaza.

U sićušnoj kuhinji prebaciti vodu iz staroboleslavske krigle u BORN čašicu od senfa. Neke dizajnerske čaše mog nećaka stoje u podrumu lijevo, čuje Berthold. Bešumni tok planinskih voda u tvom tijelu. Komunizam je super stvar, čuje Berthold, posjedovanje je za idiote, raspoznaje. Sve to uz pogled na krajolik koji

je netaknut, koji stvara milijarde ledenih kristala i pod slabim planinskim suncem svijetli poput kontrastnog sredstva snivajućeg mozga.

*

Izviđanje terena, nakon ispitivačkog pogleda na zaleđenu šumu ionako samo na seosku cestu. Cordelia odlomi pola hvata dugačku ledenicu sa strehe, Berthold neprekidno referira izvještaj o zabatima i balkonima jer se uvijek pojavljuju novi. Snježne grude, prva vjerojatno od Cordelije – nespretno, neodlučno, citat nečega što se nekoć zvalo igra, grudanje. Iznenada revno, spretno, parabole sijeku zrak. Pogodci, pršteća bjelina. Gradnja snježnog zeca, mir i učinkovitost zajedničkog rada dirnuli su Cordeliju do suza. Bertholdove suze su rezultat pogotka nakon kojeg je u oku ostalo nešto što se sad topi. Naše zimske jakne svjetlucaju turistički, ali i to je bilo okej, iako se nije znalo zašto.

Pri spuštanju mraka, svraćanje, kršćansko, barem u socijaldemokratskom ugođaju, u gostionicu K veselom vepru. Duga i uska prostorija, loše osvijetljena, puna alkohola i dima u zraku. Snijeg i tmina pritišću malene prozore, metalni predmet udara o drvo negdje u daljini, pravilno i prigušeno. Oprezno djelovanje u ovom miljeu, opipavanje očima, ušima, čini ti se da se nalaziš usred povijesnog filma; ni moderni šankomat tu ne može pomoći; elektronska blagajna, automat za igrice kraj šanka savršeno se uklapaju u prošlost. U anakroničnoj snježnoj kugli leži čitavo selo, uoči Cordelia.

Potruga za seljanima: Pozivamo upravitelja talionice koji je sâm sa svojim krčagom. On popravlja predmete od stakla u jednoj dvorišnoj radionici nakon zatvaranja talionice, staklane, kao da se štiti od zaglupljivanja. Vidljivi tragovi rada u blizini plamena na njegovom licu. Jedan jedini plamen iz jednog bijednog plamenika koji pritom grozno, upravitelj talionice: buči. Selo, više od tri stotine

godina sa staklom, Berthold zapisuje na jedan podložak za pivo: najvažnija sirovina ovog kraja bilo je drvo kojim se punilo talioničke peći. Cordelia se zadubila u portret veselog vepra, njegova sudbina da završi kao gulaš i kobasice, ostavila je dubok dojam na nju. Upravitelj talionice raspričao se o kvarcnom pijesku, pepelu, tajnim dodacima, Berthold uljepšava podložak definicijama: amorfnu supstancu, zaleđenu tekućinu. Cordelia raskrinkava gostionicu koja je ustvari želudac nevesele svinje – trenutno napusti mjesto, slijedi zaleđenu seosku cestu do seoske trgovine, kupuje ZOTT-ov jogurt, gumicu boje bjelokosti od KOH-I-NOOR-a. Slon na njoj se smije, slama otpor – i Berthold se u tom trenutku dosjetio nečega, njegovo škrabanje o kemiji, nešto van potonulog zanata. Halucinira, boji se da će ga konobar, iako je Berthold pio samo mineralnu vodu, izbaciti iz lokala.

Ispred novogradnje blijedo-crvene boje kraj vatrogasaca, vidiš kako u snijegu sjedi zemljišna knjiga mjesta: generacije starih sukoba oko posjeda, prolaza, grotesknih nadogradnji; hrpa hipoteka, obaveza; ograde od drva i žice oko svake stope zemlje. Cordelia mirnim pogledom obuhvati selo: vrijednost materijala jednaka nuli, jedva prikladan za stanovanje. Slučaj za bagere, kad ne bi nedostajalo novca za rušenje. Cordelia smatra Bertholdovu viziju o selu na staklu dojmljivom, prije svega lijepom – staklo koje bi ljeti bilo zatamnjeno, a zimi propusno, iz daljine gledano samo bijela prokrčena mrlja unutar gorja. Dirk pronalazi dvije prazne pivske boce na prozorskoj polici.

*

Već satima selo potpuno odbacuje svjetlost, topi se samo dvorište trgovkinje umjetninama ne opirući se sa spuštanim nebom, čupavom crnogoričnom šumom. Najavljen si no čini se da te se ne očekuje – tako da Berthold i Cordelia

nakon duže zvonjave sami otvaraju vrata i kroz snježni nanos orući ulaze u dvorište. Tek sad u dvorištu uoče zagasiti odsjaj lampe na drugom katu.

Trgovkinja umjetninama u lisičjem krznu sjedi za svojim radnim stolom, okružena dopisima, artefaktima i fragmentima artefakata. Lice iza bijelog daha poput planeta pod oblacima, ruke sve do članaka ugurane u pleteni muf, blijede, s tankim prstima. Ledeni kristali na prozorima, kompleksni dijamanti duž termičkih mostova; svjetlost obične lampe prostoriji daje flair renesansne radionice, zamrznute za naš današnji pogled. Trgovkinja umjetninama se digne, neko vrijeme gleda u selo koje u sve gušćoj tami svijetli, tinja poput kuća lutaka na maketi dječje željeznice. Voljela sam groblja već kao dijete, kaže ona.

Vrijedni predmeti spremljeni su u ovoj prostoriji – izvorno skladištu za žito, a potom za sijeno, čije ostatke se nakon useljenja mukotrpno uklanjalo. Cordelia sjedi na granitnoj glavi faraona Džozera, prije našeg dolaska prebacila je preko njega pokrivač. Berthold pogleda ispod sebe, on sjedi na običnom stolcu. Ipak je bez prebijene pare, nema ni za grijanje. Hoće li išta kupiti, možda ovaj uteg u obliku patke, polirani grimizni kamen iz Suze, prikladan za naprtnjaču nalik Bertholdovoj. Za svaki slučaj dobit ćete pečat da se radi o replici. Cordelia podigne uteg koji ne predstavlja samo uteg staroperzijske patke nego to i jest, rijetko kad je neposrednije osjetila prošlost. Komparativ neposrednije Bertholdu se čini nepouzdanim, no prihvatit će ga s obzirom na situaciju.

Povratak kroz veliku tišinu, nizbrdo, prateći vlastite tragove u smjeru sela. Pucketanje zaleđenog snijega bolno je za uši, uteg u obliku patke ostavit će ti modrice na leđima – mrtva perad, osjećaš li, osvećuje se nakon tri tisućljeća. Briga oko Bertholda, Cordelia vidi granice sociologije u mrklom mraku. Dva dječaka uz stazu obaraju osušeni bagrem, prednji sa blistajućom sjekirom. Stoje

nepomično, pod slabim svjetlom fenjera. Stražnji drži pilu s krupnim zupcima. Prednji ipak sjekiru.

*

Disati na ovom mjestu, popiti čaj iz jedne od Dirkovih šalica. S pogledom na njegovu policu s kaktusima, zbirku silnih stabljika u zemlji ispucanoj od suhoće, nastaviti govoriti o šumama, rušenju stabala. Poput konja veliki traktori koji rijetko uništavaju šume; tvrdoglavost se povuče u ekstremnim situacijama, iako je se želi slijediti, to uspijeva sve manje. Što više, to manje – ti misliš na vrijeme kad si bio bliže ekstremima, iako nesvjesno. A danas golemi leksikon u šumama koje su navodno nepromijenjene, nepromijenjene gledaju svojim očima, pozdravljaju. Ušica igle bez deve, lažni zec bez riječi za stvarno. Iznenaduje te poetska nit Cordelije koja radi kod ROLANDA BERGERA u Münchenu za Mergers&Acquisitions. Nije više uporabiva: Balada o šumaru koji se upucao pri izvlačenju puške iz svog kombija (uhvati je za cijev, okidač se zaplete u jednu omču na njegovoj naprtnjači). Iritantni Bertholdovi unosi u obliku popisa. Cordelia: Šumski putovi su prošireni, šljunkom pretvoreni u piste prikladne za vožnju, jedna akcija koju se upisalo kao ekološku verziju autoceste. Sjećaš se zaraslih staza koje si nesigurno slijedio, raspadnutih putokaza koji su, iako su pokazivali prema tlu ili nebu, obećavali najkraću rutu.

Na stolu su mrvice koje Cordelia ne vidi, a Berthold ne smješta u svoje popise. Nevažni za razumijevanje sela, no ipak obogaćuju pogled. *Zar mi nismo*, napišeš, i odmah prekrižiš. Dirk traži metlicu za stol, pronalazi krpe od razrezanih, fino rebrastih gaćica.

Potruga za seljanima: Kuna, miš. Legvan Hans koji je nakon svog skrivanja u krivo dostavljenoj kutiji proveo godine na poštanskom prozoru, između ukrasnih

čša od puhanog stakla i *poštanske marke mjeseca*. Ponekad je izbacivao jezik loveći pokoju muhu. Govorilo se o kornjači iz pagode u ormaru za cipele Uršulinki, no nisi je nikad vidio. Radije viđena u polici s papučama i pretincu s pletivom, govorilo se.

Osobite građevine: Vanjski bazen, popucani betonski bazen jednog kupališta uz izvor u šumi. Dirk: Plivali smo, ronili ovdje u lipnju kad je temperatura vode bila dvanaest stupnjeva. Najposlije se u njemu uzgajalo pastrve. Sjediti u ovom bazenu, iznad slojeva izmeta pastrva i šumskog humusa s kamenjem, pričati prirodnim duhovima. Ja bih bio apokaliptička gomila, divlja sedmorica i donosio zadah plijesni, propast. Bertholdova teorija o beskrajnom životu u zaustavljenom vremenu – praktički bestežinski jahati na bilu postojanja. Cordelijina teorija starenja zbog besposlenosti. Dirnova teorija sukulenata, peteljki.

*

Elementi potencijalnog opisa prolaze mimo poput alpskih snježnica, bezglavih labuda; zimsko lice planinskog sela, bijelo na bijelo. Tvoja sjajna kaciga iz devedesetih s natpisom BOLT. Dirkov Golf na praznom parkiralištu za turiste u podnožju Rübensteina; nosač za skije na krovu vozila, rogovi. Saga o bogovima i vragovima, koja je ovu planinu eonima prije rabila kao izvor. Štogaod su dobili iz pjene pramora koja je tad prekrivala taj prostor, strujnu energiju, tvrdi Dirk, nalazi se u kamenu. Smiješak mrtvog lifta ispod kojeg stavljaš skije na leđa i polagano se penješ prema vrhu.

Pancerice nespretno škljocnu u prastare vezove, svaki zvuk odjekne poput pucnja nad zaleđenom dolinom. Prvi zavoji u usporenoj brzini, ukočeno, čudo što ne padaš, nešto se u tebi prisjeća, što oslobađa potrebne radnje. Kroz pršteći

prah preko čvrstog snijega; svakim pokretom se vraća više, kontakt, iskustvo s padinom. U izmjeni zamaha vidiš selo kao spiralu, ostatak jednog koda koji više nitko ne očitava. Lijepo kao slika nalazi se usred leda, ogledalo unutarnje nepomičnosti, dok tvoje tijelo ubrzava, automatski pokupi ogradu. Svjetlucaje, unutarnji sjaj propasti – potom neravnina koja te odbacuje u zrak i šalje natrag na tvrdi snijeg, svaka misao raspršena. To osjetiti, i sve ludosti uništiti trebaš na putu dolje u bijelom. Na kraju staze stoji Dirk sa svojim ogromnim skijaškim naočalama poput filozofa. Pri posljednjem zavoju dok kočiš rušiš oboje.

Još jedanput kod profesora jer je Berthold ostavio vjetrobran od mikrofona; ulaz regulira njegova supruga. Ljubazno sitno lice iza isparavajućeg čaja.

Usredotočena na arhitekturu dok je Cordelia pod dojmom zida prekrivenog knjigama. Na upit, dok Berthold puze po podu tražeći vjetrobran: izgradnja grada, od garaže do stadiona. Povijesni pojmovi koje Cordelia prevodi riječima finance, construction, controlling. Novi gradovi za novog čovjeka; godinama jedina žena u tom poslu. Ako je bilo materijala, saniralo se i staro, pokrivalo crkvu. Berthold s poda: postoji li Bog? Čuđenje, dobro raspoloženje. Potom zamišljeno: Otuđeno lice mlade žene kraj nje u kupeu, nakon niskog leta i napada MG-a – nikakav viši smisao, samo se urezalo značenje riječi „rastrgano“. Morfij, uvidi Cordelia, održi iscrpljeno tijelo kao odvažnost vještinu, zlato banku. Berthold isprašivačem upeca vjetrobran ispod kauča.

Opet večer, noć. Odlučna, nijema noć. Svjetska noć, čini ti se, što je smiješno, znaš i sâm, no bez obzira je dobro tako misliti, simulirati uzvišenost u ovom sredogorju. Osim toga je zvjezdano nebo nevjerojatno – ne primjećuješ ga, pa ni šumu, priređuje koncert gotovo samo od tišine, trudi se kako bi ideje i alate čitave odnio kroz zemljište prema vrhu. Na kojem bi ih se moglo objaviti, povezati kako bi se nešto vidjelo, u nešto prodrlo, a ni sâm ne znaš što.

*

Rano jutro, hod po svjetlucajućem polju. Tragovi gutača snijega otkrivaju tlo, dah se smrzava oko tebe. Konjstvo takvog početka. U svojoj odjeći za trčanje kao da potječeš s Marsa, krajolik te odbija – što ako se odbijanje ublažava pri hodanju, a spuštanje na tlo otežava. Brojač bila u vratu pokazuje maksimum, zaustaviti se, kaže glas trenera, zaustaviti se, zaustaviti se –

Selo s planinskog vrha djeluje poput razorene glave jednog idiotskog diva. Luđaka koji gorje Rübenstein nije prekoračio. Sjećaš se općinskog radnika i njegove medvjede smeđe kape od umjetnog krzna, dvostruko veće od njegove glave, koja je čuvala glavu od hladnoće, a njega od svijeta. Cordelia vidi nedovršeni krajolik koji je grubo izložio duh svojih stanovnika. Nijema zamršenost prostora za rad zbog – odvajanje kisika za razmišljanje i lošu tehniku hodanja prisiljava na povratak, a kasnije na zaustavljanje usred praznog polja. Berthold je osvojio trigonometrijsku točku, po posebnoj karti čak super točku, neobično, da je on takvu, da je on uopće nešto pronašao. Nepomično stoji na toj točki, grči smrznute palčeve u svojim čizmama. Pažljivo sluša, ali ne čuje ništa. Ništa se ne miče, priča. Seoski mozak, razbijen, gleda sitnim očima.